

שרית חדד בבגדאד: הבסיס האזרחי לשיתוף פעולה ישראלי-עיראקי

ד"ר רונן זיידל*

המאמר [התפרסם בוואיינט](#) ב-29 במאי 2018

מסיבת הסיום של החוג לשפה העברית באוניברסיטת בגדאד, נחשבת לאחת הטובות בקמפוס. בשנת 2010, בשיאו של הערב, עלתה בוגרת החוג לבמה ושלהבה את הקהל, שכלל סטודנטים מהחוג ומחוגים נוספים, בשירה של שרית חדד. מעשה אמיץ זה, והאופן שבו התקבל, מעיד על שינוי מרתק ביחס לישראל בעיראק.

מאז, גדל מאוד מספר העיראקים שיוצרים קשר עם ישראלים, בעיקר דרך התקשורת החברתית. בין השאר, הקימו גולשים עיראקים לאחרונה דף פייסבוק בשם "שגרירות עיראקית וירטואלית בישראל". משרד החוץ הישראלי מדווח, מצדו, כי כשליש מעוקבי אתר המשרד בערבית (כחצי מיליון במספר) הם עיראקים, ועמדותיהם בדרך כלל חיוביות וידידותיות כלפי ישראל. לכבודם, חנך משרד החוץ לאחרונה דף פייסבוק ייחודי בשם "ישראל בלהג העיראקי", שזכה, עם השקתו, ליחס חיובי מאד ולהתעניינות רבה בעיראק. בנוסף לכך, ישראלים בעלי עניין, ולמען הגילוי הנאות כותב המאמר ביניהם, מקיימים קשר יומיומי עם חברים רבים בכל רחבי עיראק.

פילוח המשתתפים העיראקים בדיונים שמתנהלים בדף משרד החוץ בערבית מעלה כי רוב המשתתפים הם צעירים משכילים בגילאי 18 עד 35 (שכבת גיל שמהווה כ-70 אחוזים מאוכלוסיית עיראק ושכשליש ממנה מתגוררים בבגדאד). הם אינם חוששים להזדהות בשמותיהם האמיתיים ובתמונותיהם, ומייצגים את כל קבוצות הציבור העיראקי: שיעים, סונים, כורדים, נוצרים, ואחרים. צעירים אלו הם בדרך כלל פעילים פוליטית וחברתית, ומהווים את עמוד התווך של שכבת המשכילים העיראקית. הם הגיעו לעיסוק בישראל ובישראלים דרך התעניינות בעבר היהודי בעיראק או מתוך משיכה מסוימת למודל הדמוקרטי והליברלי שמציגה ישראל. לאחרונה גוברת התמיכה מצדם בישראל גם על רקע עוינות לאיראן. עמדותיהם בנושא הישראלי שונות במובהק מהמקובל במרחב הערבי.

בשונה מהיחס במדינות ערב אחרות, העניין בישראל בקרב עיראקים אינו מוגבל לפוליטיקה וגולש גם לתחומים התרבותי והדתי, ולהיבטים מחיי היומיום בישראל. עיראקים רבים מבטאים בגלוי את שאיפתם לבקר בישראל, אך כאשר מנסים ליישם זאת הם נתקלים בשרירות הלב של הממסד הישראלי ובדרך כלל נענים בסירוב. שני הדפים של משרד החוץ בערבית מרבים לפרסם כתבות לא-פוליטיות, שמאירות את ההווה הישראלית מזוויות שונות ושמעוררות עניין רב בקרב המשתמשים העיראקים. הידע של הצעירים העיראקים על ישראל מפתיע לפעמים, כפי שבא לידי ביטוי בפופולריות של שרית חדד.

קשה לקבוע האם התופעה מוגבלת לתקשורת החברתית או שיהיה לה בעתיד ביטוי פוליטי. הצעירים העיראקים המשכילים, בהם מדובר, מהווים קבוצה שמשפיעה על סדר היום הפוליטי והתרבותי ומעצבת דעת קהל. בבחירות שהתקיימו לאחרונה בעיראק, רבים מהם עמדו מאחורי תנועת החרם ואחרים הצביעו בעיקר למפלגותיהם של אל-סדר, אל-עבאדי או למפלגות קטנות יותר בשולי המחנה העיראקי הלאומי והאנטי-איראני.

משום מה, ישראל הרשמית טרם גילתה את עיראק, המדינה הערבית הגדולה ביותר ממזרח. עיראק היא יצואנית הנפט השנייה בעולם, אחרי ערב הסעודית, ופוטנציאל המסחר עמה רב. עיראק, שעוברת תהליכי שיקום, משוועת לסיוע בתחומי התשתיות, הבנקאות, ההשקיה, החקלאות, התקשורת ועוד. היא גם זקוקה

* ד"ר רונן זיידל הוא חוקר עיראק ותיק במרכז דיין אוניברסיטת תל אביב ועמית מחקר במכון מיתוים. מאמר זה מבוסס על מחקר על יחסי ישראל-עיראק שנכתב במסגרת פרויקט "יחסי ישראל עם מדינות ערב: הפוטנציאל הלא ממומש" של מכון מיתוים, ושניתן [לקרוא אותו כאן](#).

לסיוע לא ישיר בשיפור מעמדה בתחום האשראי ובעידוד השקעות. סיוע מודיעיני בתחום הלוחמה בטרור עשוי אף הוא להתקבל בברכה. בתחום זה רכשה עיראק מיומנות רבה בשנים האחרונות. בניגוד למקובל לחשוב, הסכסוך הישראלי-פלסטיני הוא בעל חשיבות משנית בלבד בעיצוב עמדתה הרשמית של עיראק כלפי ישראל. הציבור העיראקי אדיש למדי לסבל הפלסטיני, ועיראק תומכת ביוזמת השלום הערבית, שקוראת להכרה ישראלית במדינה פלסטינית על שטחי הגדה המערבית ורצועת עזה, שמזרח ירושלים בירתה. היא אינה מכירה בשלטון החמאס בעזה.

בימים אלו בהם עיראק נכנסת לתקופת הקמת קואליציה שתשתק את המערכת הפוליטית לזמן מה, ראוי לחשוב כיצד להתקרב למדינת מפתח זאת. בעוד הצמרת הפוליטית העיראקית שקועה בענייניה ורחוקה מאד מהנושא הישראלי, המשכילים והצעירים דנים בנושא באופן גלוי, אמיץ ופתוח. בקשרים שלה עם מדינות ערב, ישראל נוהגת להתמקד ביצירת קשרים עם הצמרת הפוליטית, ולעתים רק עם מנהיג אחד מתוכה, בדרך לכינון יחסים. כך, בקצרה, הושגו הסכמי השלום עם מצרים וירדן, וזהו במידה רבה גם הסיפור של תהליך אוסלו עם הפלסטינים. מעמד הביניים המשכיל במדינות ערב הוזנח וכתוצאה מכך הפך מנוכר לתהליך ועוין לישראל. עיראק מאפשרת לנסות תהליך שונה שיתחיל בשכבת המשכילים ויאפשר הכשרת לבבות בחוגים רחבים ומשפיעים עוד לפני שיתחיל תהליך התקרבות מדיני רשמי בין המדינות, ויניח בסיס איתן יותר ליחסים העתידיים.